

ЛАВРОВ

Руслан Валерійович
rus-lavrov@yandex.ru

к.е.н., доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування, ННІ економіки Чернігівського національного технологічного університету

УДК 336.71:330.341.1

ВПЛИВ ВИКЛИКІВ І ЗАПИТІВ СЬОГОДЕННЯ НА ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК ІННОВАЦІЙНО-ФІНАНСОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ БАНКІВ

INFLUENCE OF CHALLENGES AND DEMANDS OF THE PRESENT ON FORMATION AND DEVELOPMENT OF INNOVATIVE AND FINANCIAL BANK TECHNOLOGIES

Статтю присвячено дослідженню впливу викликів і запитів сьогодення на формування та розвиток інноваційно-фінансових технологій комерційних банків як важливого напрямку сучасного поступу банківського бізнесу. Окреслено специфіку нововведень у фінансовій сфері, що є підґрунтям принципово новітніх видів банківської діяльності. Демасковано наслідки впровадження інноваційних рішень для окремих банківських установ і фінансового ринку в цілому. Описано авторські підходи до вирішення поставленого завдання.

Статья посвящена исследованию влияния вызовов и запросов настоящего времени на формирование и развитие инновационно-финансовых технологий коммерческих банков как важного направления современного продвижения банковского бизнеса. Очерчена специфика нововведений в финансовой сфере, что является основой принципиально новейших видов банковской деятельности. Демаскированы последствия внедрения инновационных решений для отдельных банковских учреждений и финансового рынка в целом. Описаны авторские подходы к решению поставленной задачи.

The article is dedicated to investigation of influence of challenges and demands of the present on formation and development of innovative and financial technologies of commercial banks as an important direction of modern advance of banking business. Specificity of innovations in financial sphere is outlined that is a basis for conceptually newest types of banking activity. The consequences of introduction of innovative decisions for separate bank institutions and financial market as a whole are defined. Author's approaches to solution of the formulated problem are described.

Ключові слова: інновації, інноваційно-фінансові технології, інноваційний процес, інноваційна діяльність, банківський сектор

Ключевые слова: инновации, инновационно-финансовые технологии, инновационный процесс, инновационная деятельность, банковский сектор

Keywords: innovations, innovative and financial technologies, innovative process, innovative activity, banking sector

ВСТУП

Нині інновації є визначальною передумовою зростання та радикальних структурних зрушень в економічному просторі, зокрема банківському секторі. Інноваційний процес охоплює різні аспекти діяльності банків: з'являються якісно нові фінансові технології, вводяться інноваційні продукти й послуги, змінюється структура і концепція ведення самого бізнесу тощо. Інноваційно-фінансові технології виступають потужним локомотивом розвитку банківської сфери та поглиблення глобальної конкуренції. У результаті національні банки опинилися в абсолютно нових умовах зовнішнього

середовища, яке потребує всеосяжного й ґрунтовного пізнання.

Для України актуальність і злободенність означеної проблеми очевидна. Важливі питання знайшли широке висвітлення у працях відомих вітчизняних учених: Ю. Бажала, В. Борисової, В. Гейця, О. Гудзь, М. Дем'яненка, Ю. Лупенка, Б. Луціва, А. Мороза, О. Непочатенко, О. Петрука, П. Саблука, М. Савлука, П. Стецюка, А. Чупіса та ін. Суттєвий внесок у дослідження цієї проблематики зробили такі зарубіжні науковці: Х. Вютріх, Ж. Гасперман, П. Друкер, М. Енг, Г. Істенберг-Шик, Ф. Ліс, Л. Мауер, Е. Менсфілд, А. Філіпп і багато інших. Проте залишається ряд питань, які необхідно

з'ясувати в ході подальшої теоретично-практичної розробки. Так, реалії сучасності вимагають новітніх наукових підходів до вивчення факторів, що негативно впливають на генерування інноваційних фінансових технологій, визначення їх особливостей та ефекту від застосування банками прогресивного інструментарію.

МЕТА РОБОТИ

Метою даної статті є розкриття сучасних викликів ринкової економіки як чинників ендегенно-екзогенного впливу на створення, освоєння й поширення інноваційно-фінансових технологій банку, виявлення загальних властивостей подібних нововведень як засадничо нового фінансового явища і відображення наслідків їх використання в банківській практиці.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Інформаційною базою роботи слугували наукові публікації українських та іноземних авторів, які фундаментально займалися тематикою інновацій. Задля досягнення намічених цілей застосовувалися такі методичні прийоми: аналізу і синтезу, індукції та дедукції, порівняння, теоретичного узагальнення.

РЕЗУЛЬТАТИ

У міру формування в Україні ринково-орієнтованої фінансової системи банківські установи зазнають тиску з боку інституціоналізації, глобалізації й транснаціоналізації, універсалізації, а також інших процесів, що в сукупності окреслюють сучасні тенденції банківського бізнесу. Витримати конкурентну боротьбу і ефективно розвиватися зможуть лише ті банки, які відповідно до потреб клієнтів постійно удосконалюють власні послуги, вводять прогресивні методи фінансового менеджменту, що дозволяє гнучко реагувати на зовнішні загрози, моніторити витрати та приймати обґрунтовані управлінські рішення. Тому сьогодні невід'ємним атрибутом успішного функціонування є розробка і запровадження фінансових інноваційних технологій, які відіграють центральну роль у рамках активізації відтворювальної функції банківської діяльності. Під інноваційно-фінансовими технологіями розуміють інновації в фінансовій сфері, що забезпечують дохідність і рентабельність банків [9].

Варто зауважити, що платформою для модернізації усього економічного простору переважно обирають саме банківський сектор, оскільки інші сектори фінансового ринку займають вужчий сегмент інноваційного інвестування [7]. При цьому господарюючі суб'єкти значно залежать від можливості залучення інших джерел фінансування інновацій.

Динамічна модель змін у фінансово-кредитній сфері передбачає наступні базові складові: фінансово-операційна прозорість, оволодіння ІТ-технологіями, адекватність капіталу, успішність боротьби за клієнта та ступінь безпеки [5]. Матеріалізація інноваційних банківських технологій пов'язана з плануванням і реалізацією стратегічного курсу діяльності комерційного банку, що зумовлено характерними

особливостями розвитку світової банківської системи, зокрема концентрацією активів, лібералізацією нормативного ландшафту, загостренням міжбанківської конкуренції, мініатюризацією та появою повністю віртуальних банків, інтернаціоналізацією банківського бізнесу, примноженням інноваційно-фінансових технологій, популяризацією електронних розрахунків і т.д.

Водночас, більшість вітчизняних вчених-економістів вважають, що ціллію банківських установ є отримання прибутку. За словами Л.О. Примостки, мета повинна ґрунтуватися на акумуляції власних коштів [8]. Аналогічних поглядів дотримується чимало зарубіжних дослідників. Так, П.С. Роуз переконаний, що першочергова задача фінансового топ-менеджменту банків полягає в прирості ринкової вартості акціонерного капіталу [10]. З точки зору Дж.Ф. Сінкі, метою будь-якого банку має бути максимізація його ресурсів [11]. Виходячи з цього, регуляторну політику доцільно зосередити на накопиченні капіталів у банках, здійсненні контролю за їх обсягом, оптимізації структури та підвищенні вимог до якості капітальної бази.

Фінансовому ринку притаманна низка проблем і труднощів, які заважають інтенсивному впровадженню інноваційно-фінансових технологій в банківську практику: цінні коливання; податкові дисбаланси; асиметричність інформації; ризикованість і невизначеність термінів інноваційного процесу; висока вартість нововведень; недосконалість інноваційно-фінансової інфраструктури; зниження рівня сприйняття новацій; диспропорції в чинному законодавстві [6].

Інноваційна діяльність банків чи окремі операції інноваційного характеру супроводжуються численними ризиками (ринковий, кредитний та процентний, інноваційний, ризик ліквідності тощо). Страхування ризиків розповсюджується на виробників і споживачів інноваційних продуктів, а під час їх комерціалізації враховуються розбіжності в оцінці контрагентами кон'юнктурної ситуації, різні інвестиційні витрати, ставлення до ризику та інші суб'єктивні причини [2].

На відміну від закордонних партнерів, найважливіша функція фінансових інноваційних технологій стосовно перерозподілу ризиків або прибутків не така значуща для українських банківських організацій, які виявляють зацікавленість до похідних інструментів управління кредитними ризиками. Порівняно менший інтерес викликають процентні інструменти, що можна пояснити нехтуванням і недооцінкою ризик-менеджерами процентного ризику.

Перспективи розвитку пріоритетних фінансових технологій з одного боку знаходяться у прямій залежності від наявності ресурсного забезпечення і умов оточуючого середовища, а з іншого – збалансованості попиту й пропозиції на інновації. Крім того, наразі на часі трансформація кожного банку в фінансовий супермаркет, де клієнти матимуть змогу отримати комплексне обслуговування та уникнути розпорошення особистих коштів [1].

До найголовніших стримуючих і дестабілізуючих факторів продукування інноваційно-фінансових технологій банками належать: законотворча пасивність регуляторів національної інноваційної системи України; недоліки та прогалини організаційної будови ринку нововведень; консервативна політика вітчизняних комерційних банків; низький рівень абсорбції й дифузії інновацій в банківській галузі; масштаби впливу капіталів до західних і азійських ринків.

Міжнародний досвід засвідчує, що інноваційна діяльність банків містить у собі послідовне виконання наступних етапів: а) пошук та імплементація інших форм банківського сервісу і методів роботи з клієнтурою (електронний банкінг, надання дистанційних й поштово-банківських послуг); б) відбір і виведення на ринок інноваційно-фінансових та організаційних технологій; в) розмежування стадій життєвого циклу інноваційних проектів у банківській сфері [3].

Вищенаведені напрями заклали підвалини поступу продуктивних інновацій суб'єктів банківської системи України, але фактична відсутність сприятливого і прозорого правового поля, неповноцінність механізму саморегуляції та взаємна недовіра між учасниками неабияк гальмує розширення діапазону інноваційно-фінансових технологій чи інструментів, у т.ч. деривативів й короткострокових і довгострокових гібридних цінних паперів.

Вкрай незадовільна ситуація поглиблюється ще й тим, що деякі державні органи неоднозначно розуміють значення інноваційних фінансових технологій та похідних засобів для поживлення розвитку фінансового ринку з усіма його сегментами. Необхідною попередньою умовою їх ефективного випуску і обігу є наявність спеціальних інституцій, які координують відповідні процеси, а звідси завершення інфраструктурних перетворень в Україні за всебічної підтримки та допомоги на загальнодержавному рівні служить провідним рушієм поступового зростання будь-якого банку.

Для завоювання, зміцнення і утримання лідерських позицій банки завжди актуалізують й гармонізують свій бізнес у контексті обслуговування існуючих та потенційних категорій клієнтів, яке враховує не тільки традиційні фінансові послуги, а й індивідуальні запити і потреби. Тобто досягнення максимального успіху вимагає налагодження банківськими інститутами тривалих контактів та подальшого управління відносинами з клієнтами [4].

Отже, відновлення довіри до банків і стимулювання споживчого попиту на інновації включає комплекс таких заходів:

- узгодження інноваційно-фінансових технологій з вимогами клієнта;
- зміна співвідношення використання довгих і коротких грошей;
- формування надійної банківської ІТ-архітектури;
- посилення співробітництва з інжиніринговими фірмами;

– раціоналізація кадрового складу банку та виділення окремого відділу, який супроводжуватиме інноваційні проекти;

– поєднання традиційних і альтернативних інформаційних каналів збуту фінансових інноваційних технологій.

Підсумовуючи, потрібно відмітити, що інноваційна активність фінансово-кредитних установ одночасно породжує як вигоди, так і витрати. Намагаючись випередити конкурентів, банки частіше всього вдаються до стратегії лідерства за рахунок економії на витратах. Однак, одержати конкурентні переваги (ціна, якість, асортимент, сервіс) можливо лише при адекватному збільшенні потоку інвестиційних вкладень. Розв'язання цієї дилеми сприяє поліпшенню вигідних можливостей та здатності до жорсткого конкурентного протистояння.

ВИСНОВКИ

Таким чином, основний вектор інноватизації банківської справи резонно й доречно спрямувати на оновлення переліку пропонованих послуг і програмних клієнтоорієнтованих продуктів, інтеграцію маркетингових інфокомунікаційних технологій, автоматизацію процедур збирання, обробки, перевірки вторинної та первинної інформації, перепрофілювання персоналу, відкриття додаткових зон цілодобового самообслуговування і т.д.

Разом з тим, інноваційні зміни повинні відбуватися на засадах збереження та нарощування відтворювального потенціалу банків, оскільки в протилежному випадку складніше досягнути оптимальних показників і комерційної віддачі від інноваційно-фінансових технологій при великих стартових капіталовкладеннях. Зазвичай каталізатором динамічного прориву новаторських банківських ідей та підприємницьких ініціатив слугує зменшення розміру собівартості продуктово-сервісних нововведень, що призведе до здешевлення і зробить їх доступнішими для користувачів. Відтак, виважена й чітко скоординована лінія поведінки щодо тактичного ціноутворення є гарантією результативності інновацій та запорукою покращення фінансової стійкості банку в цілому.

Зрештою, індикатором виживання і процвітання банків у контурі ринкової нестабільності поряд із міцним конкурентним статусом виступає спроможність безперервно впроваджувати фінансові технології нового покоління та керувати інноваційними бізнес-процесами.

Список використаних джерел

1. Аксиєв Т. Инновационная деятельность банков [Электронный ресурс] / Т. Аксиєв // Управление экономическими системами. – 2012. – № 3. – Режим доступа: <http://www.uecs.ru/>.
2. Аюпов А. Риск-инжиниринг как элемент финансовой инженерии на рынке инновационных финансовых продуктов / А. Аюпов // Экономические науки. – 2007. – № 12. – С. 363-366.
3. Безделев В.А. Развитие инновационной финансовой деятельности в кредитных организациях

[Электронный ресурс] / В.А. Безделев. – Режим доступа: <http://www.sworld.com.ua/>.

4. Воронин Б. CRM – новая стратегия со старыми принципами [Электронный ресурс] / Б. Воронин. – Режим доступа: <http://www.bizoffice.ru/>.

5. Инновации на финансовых рынках / Под ред. Н.И. Берзона, Т.В. Тепловой. – М.: Изд. дом Высшей школы экономики, 2013. – 420 с.

6. Казаков В.В. Проблемы и перспективы внедрения финансовых инноваций в разрезе тенденций развития финансовых рынков / В.В. Казаков, А.Г. Ивасенко // Проблемы учета и финансов. – 2014. – № 3. – С. 36-41.

7. Никонова Я.И. Инновационная политика развития экономических систем: методология формирования и механизм реализации /

Я.И. Никонова. – Барнаул: ИГ “Си-пресс”, 2014. – 171 с.

8. Примостка Л.О. Финансовый менеджмент у банку / Л.О. Примостка. – К.: КНЕУ, 2004. – 468 с.

9. Пшик Б.І. Глобалізація та розвиток світових інтеграційних процесів як передумови зміни характеру банківського бізнесу / Б.І. Пшик // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. – 2006. – Т. 17. – С. 89-99.

10. Роуз П.С. Банковский менеджмент / П.С. Роуз. – М.: Дело ЛТД, 1995. – 768 с.

11. Синки Дж. Финансовый менеджмент в коммерческом банке и в индустрии финансовых услуг / Дж. Синки. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2007. – 1018 с.